

แบบฟอร์มรายละเอียดข้อเสนอโครงการ

โครงการเพิ่มศักยภาพด้านอาหารสัตว์

oooooooooooooooooooo

1. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผน 13 เป้าหมาย SDGs นโยบายรัฐบาล นโยบาย กษ. และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2570

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ

- ยุทธศาสตร์ชาติ : ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

1.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- ประเด็นแผนแม่บท การเกษตร
- ประเด็นแผนย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร
- เป้าหมายของแผนย่อย ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น
- ตัวชี้วัดระดับแผนย่อย ผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 15

1.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13

- หมายเหตุ -
- เป้าหมาย -
- ตัวชี้วัด -

1.4 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

- เป้าหมายที่ -
- เป้าหมายย่อย -
- ตัวชี้วัด -

1.5 นโยบายรัฐบาล

- ด้านเศรษฐกิจ : นโยบายหลัก ด้านการเกษตร เปลี่ยนผ่านจากเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม ไปสู่ เกษตรแม่นยำ เกษตรมั่นคง เกษตรยั่งยืน ควบคู่กับสร้างมูลค่าเพิ่ม ตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทยอย่างยั่งยืน : นโยบายย่อย สร้างเสถียรภาพและยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารไทย ให้เป็นศูนย์กลางความมั่นคงทางอาหารของโลกเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน

1.6 นโยบาย กษ.

- กิจกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร : ข้อ 1 ยกระดับการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม 1.2 ผลักดันผู้ให้บริการทางการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงเครื่องจักรกลอย่างทั่วถึง นโยบายเร่งด่วน ข้อ 6 แก้ไขปัญหา PM 2.5 6.1 ส่งเสริมการแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

- กิจกรรม ยกระดับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ในชุมชน : ข้อ 1 ยกระดับการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม 1.2 ผลักดันผู้ให้บริการทางการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงเครื่องจักรกลอย่างทั่วถึง

1.7 ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2570

- ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

2. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันสถานการณ์ราคาอาหารสัตว์มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายด้าน ทั้งต้นทุนวัตถุดิบหลัก เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กากถั่วเหลือง รำข้าว และมันสำปะหลังที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นตามภาวะตลาดโลก รวมทั้งผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศแปรปรวนและภัยแล้งที่เกิดขึ้นถี่ขึ้นในหลายพื้นที่ ส่งผลให้ผลผลิตพืชอาหารสัตว์ลดลงและต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นโดยตรง ทำให้การประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ โดยเฉพาะเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ โคนม กระบือ แพะ และแกะ ต้องเผชิญกับภาระต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากค่าอาหารสัตว์เป็นสัดส่วนต้นทุนหลักของการผลิตสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 60-70 ของต้นทุนทั้งหมด อีกทั้งเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ยังขาดศักยภาพในการพึ่งพาตนเองด้านอาหารสัตว์ ทั้งในด้านพื้นที่เพาะปลูกพืชอาหารสัตว์ เงินทุน เครื่องจักรกล รวมถึงเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ทำให้ต้องพึ่งพาการซื้อวัตถุดิบหรืออาหารสัตว์สำเร็จรูปจากภายนอกซึ่งส่งผลให้ต้นทุนการผลิตยิ่งสูงขึ้น พืชอาหารสัตว์คุณภาพดี จึงมีบทบาทสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการผลิตของสัตว์เคี้ยวเอื้อง ช่วยลดการพึ่งพาอาหารชั้น และเป็นรากฐานของระบบปศุสัตว์ที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีข้อจำกัดในระดับพื้นที่ เช่น การขาดแคลนแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์ที่มีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และการขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ผลิตพืชอาหารสัตว์กับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่น ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรที่มีทรัพยากร เช่น พื้นที่ เครื่องจักรกลการเกษตร และเงินทุน รวมกลุ่มกันเพื่อผลิตพืชอาหารสัตว์คุณภาพดีโดยใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมและทันสมัย ตลอดจนมีระบบบริหารจัดการแปลงและตลาดที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นแนวทางสำคัญในการลดต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ เพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ผลิตวัตถุดิบ และสร้างความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ในระดับชุมชน

นอกจากการส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มผลิตพืชอาหารสัตว์แล้ว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังได้ให้ความสำคัญกับการจัดการตอซัง ฟางข้าว และเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอย่างจริงจัง และผลักดันแนวทาง “เกษตรสีเขียว – เกษตรลดการเผา” เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ลดการปล่อยคาร์บอน และส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ในภาคการเกษตร โดยเน้นการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรกลับมาใช้ประโยชน์ในไร่นาและชุมชน ทั้งในรูปแบบปุ๋ยหมัก วัสดุคลุมดิน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแปรรูปเป็นอาหารสัตว์และเสบียงสัตว์สำรอง เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารสัตว์ ลดต้นทุนการผลิต และลดการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ ดังนั้นกรมปศุสัตว์จึงดำเนินโครงการ “พัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นอาหารสัตว์ (Motor Pool)” เพื่อสนับสนุนการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการให้บริการเชิงรุก (Proactive Service) แก่เกษตรกรและชุมชน ทั้งในด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยีการผลิตอาหารสัตว์จากวัสดุเหลือใช้ การให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตรและอุปกรณ์สำหรับเก็บรวบรวมและแปรรูปวัสดุเหลือใช้ในไร่นาการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน การเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกพืชและผู้เลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า แนวทางดังกล่าวช่วยลดปัญหาการเผา ลดการเกิดฝุ่นละออง PM 2.5 และหมอกควันในพื้นที่ รวมทั้งนโยบายเร่งผลักดันและขับเคลื่อนการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระดับไร่นาและชุมชน เพื่อลดการเผาวัสดุเหลือใช้ลดมลภาวะ และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและผลพลอยได้จากอุตสาหกรรม เช่น ฟางข้าว ยอดอ้อย ต้นข้าวโพดฝักอ่อน เปลือกขังข้าวโพด ใบมันสำปะหลัง ต้นถั่วเหลือง ต้นถั่วเขียว กากมันสำปะหลัง กากปาล์ม เป็นต้น มาพัฒนาเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์

และสำรองเป็นเสบียงสัตว์ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารสัตว์อย่างยั่งยืน กรมปศุสัตว์จึงได้ดำเนินการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อผลิตอาหารที่เอ็มอาร์ (TMR) โดยใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมเป็นวัตถุดิบหลัก ซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มคุณภาพอาหารสัตว์ และสร้างรายได้จากการจำหน่าย ตลอดจนช่วยลดการเผาวัสดุเหลือใช้ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นระบบและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม กรมปศุสัตว์จึงได้พัฒนา “ศูนย์บริการอาหารสัตว์กรมปศุสัตว์ (Feed Center)” ให้เป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้บริการด้านการจัดการอาหารสัตว์ครบวงจร ส่งเสริมให้เกษตรกร ผู้ประกอบการ และสถาบันเกษตรกร สามารถบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตวัตถุดิบอาหารสัตว์และผู้เลี้ยงสัตว์ให้ร่วมกันบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานอาหารสัตว์ในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิต คุณภาพการผลิต และการลดต้นทุนการเลี้ยงสัตว์ กรมปศุสัตว์ได้ขับเคลื่อนแนวทาง “TMR ธงเขียว” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการผลิตอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ปลอดภัย และส่งเสริมระบบเกษตรยั่งยืน

3. วัตถุประสงค์

3.1 สร้างอาชีพการผลิตพืชอาหารสัตว์เพื่อจำหน่ายที่มีรายได้คุ้มค่าและมั่นคง สร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทานการผลิตสัตว์ในระดับชุมชนอย่างยั่งยืน

3.2 เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและเพิ่มปริมาณการผลิตพืชอาหารสัตว์ และลดการเผาตอซังฟางข้าว และเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรซึ่งเป็นสาเหตุของมลพิษทางอากาศและการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) โดยส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ประโยชน์เป็นอาหารสัตว์ สร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร และช่วยรักษาสีสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างยั่งยืน

3.3 เพื่อให้คำแนะนำด้านการจัดการอาหารสัตว์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมมาผลิตเป็นอาหารสัตว์ในรูปแบบอาหารที่เอ็มอาร์ (TMR) แก่เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ และจำหน่ายแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในราคาประหยัด

4. เป้าหมาย

4.1 จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการอาหารสัตว์ 10,352 ราย

4.2 จำนวนผลิตอาหารสัตว์จำหน่ายแก่เกษตรกร 400 ตัน

5. ผลผลิต ผลลัพธ์ และดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

5.1 ผลผลิต (Output)

1) เกิดเครือข่ายความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ระหว่างกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพืชอาหารสัตว์กับผู้เลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นหรือพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อขับเคลื่อนระบบการผลิตสัตว์ระดับหมู่บ้านสู่การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่า

2) ให้บริการกลุ่มเกษตรกรในการเก็บรวบรวมผลผลิตจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

3) ผลผลิตอาหารที่เอ็มอาร์ (TMR) จากการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมมาผลิต จำนวน 400 ตัน

5.2 ผลลัพธ์ (Outcome)

- 1) กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้จากกิจกรรมนี้ไม่น้อยกว่า 192,000 บาท/ปี หรือมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมก่อนเข้าโครงการไม่น้อยกว่าร้อยละ 5
- 2) วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากการรวบรวมและสำรองเป็นอาหารสัตว์ และเกษตรกรสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาผลิตอาหารสัตว์
- 3) นำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมมาใช้ประโยชน์เป็นอาหารสัตว์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งจำหน่ายอาหารสัตว์คุณภาพดี ราคาประหยัด เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในฟาร์ม และเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์

6. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPIs) (ต้องชัดเจนวัดความสำเร็จได้)

6.1 เชิงปริมาณ

- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการอาหารสัตว์ 10,352 ราย

6.2 เชิงคุณภาพ

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตพืชอาหารสัตว์ ร้อยละ 5

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เกิดเครือข่ายความมั่นคงด้านอาหารสัตว์ในระดับหมู่บ้านและชุมชน มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เกิดเป็นแหล่งผลิตและกระจายวัตถุดิบอาหารสัตว์ให้แก่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ใกล้เคียง และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งอาหารหยาบคุณภาพดีที่ผ่านระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในราคาที่เหมาะสม ลดการพึ่งพาการใช้อาหารชั้นหรือซื้อวัตถุดิบจากภายนอก ซึ่งคาดว่าจะสามารถลดต้นทุนอาหารสัตว์ได้เฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี และเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารสัตว์และความยั่งยืนของภาคปศุสัตว์ โดยที่เกษตรกรมีแหล่งอาหารสัตว์คุณภาพดีเพียงพอต่อความต้องการ จะช่วยให้สัตว์มีสุขภาพแข็งแรง อัตราการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น เป็นการสร้างระบบปศุสัตว์ที่มีความยั่งยืนในระดับชุมชน

7.2 เป็นการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์และเพิ่มมูลค่าจากการนำมาเป็นอาหารสัตว์ เกษตรกรผลิตอาหารสัตว์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรใช้เอง และลดปัญหาการเผา และช่วยลดการเพิ่มฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ในอากาศ

7.3 ผลผลิตอาหารที่เอ็มอาร์ (TMR) ที่ผลิตจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและผลพลอยได้จากอุตสาหกรรม จำนวน 400 ตัน จำหน่ายให้แก่เกษตรกร และเกษตรกรมีความพึงพอใจที่ได้องค์ความรู้ในการใช้อาหารที่เอ็มอาร์ (TMR) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสัตว์ การพัฒนาสูตรอาหารที่เอ็มอาร์ (TMR) ร่วมกับเกษตรกร

8. กลุ่มเป้าหมายผู้ได้รับประโยชน์

8.1 กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพืชอาหารสัตว์/วัตถุดิบ/วัตถุดิบทดแทนในพื้นที่เป้าหมาย กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตอาหารสัตว์ในพื้นที่เป้าหมาย และกลุ่มเกษตรกร/เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เป้าหมาย

8.2 กลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มพัฒนาอาชีพผลิตเสบียงสัตว์เพื่อจำหน่าย เกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ชุมชนในท้องถิ่น ในพื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัด

8.3 เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร ผู้เลี้ยงสัตว์ และองค์กรหรือสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินการเลี้ยงปศุสัตว์

9. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

ดำเนินโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 (1 ตุลาคม 2569 – 30 กันยายน 2570)

10. แผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ

วงเงินงบประมาณที่ดำเนินการ 5.2593 ล้านบาท

ผู้อนุมัติ

(นายสมชวน รัตนมังคลานนท์)

อธิบดีกรมปศุสัตว์